

KAN MAN DYRKE NATUR OG BIODIVERSITET?

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

I Irland er der gode erfaringer med tilskudsordninger, hvor landmændene belønnes for den miljømæssige tilstand de leverer ved driften/plejen af naturarealerne.

I Danmark har, vi som i mange andre lande, i dag standardiserede tilskudsordninger, hvor man som landmand får tilskud til handlinger og kompensation for ret veldefineret ekstensiv drift. Ordninger med få valgmuligheder, der er forholdsvist lette at kontrollere og dermed administrere.

Udfordringen er imidlertid, at naturarealer er forskellige og foranderlige og plejekravet reelt varierer fra areal til areal når udgangspunktet er forskelligt og målet er god/høj økologisk tilstand. De standardiserede tilskudsordninger er ikke altid lige gode til at tilgodese disse forskellige plejekrav, ligesom det heller ikke altid er særligt klart for landmændene, hvad formålet med plejen reelt er. Faren er, at det svækker deres motivation for selv plejen, da fokus i høj grad bliver på at opfylde forpligtelserne i tilsagnet.

En anden udfordring er, at den højst prioriterede natur i god naturtilstand ofte er den mest næringsfattige, og derfor også ofte den med det ringeste landbrugsmæssige udbytte. Ensartede tilskudsordninger med ensartede satser kan ikke kompensere for det ringere udbytte. Spørgsmålet er så om man i stedet kunne honorere landmændene for succes med at dyrke natur og biodiversitet?

I IRLAND HONORERES LANDMÆNDENE FOR BIODIVERSITET

I lande, som bl.a. Irland har man arbejdet på at skabe nogle tilskudsordninger, som både er mere målrettede og mere motiverende for landmændene. Tilskudsordningerne kaldes "Result-based agri-environment payment schemes (RBAPS)", og kan på dansk oversættes til resultat

baserede tilskudsordninger. Princippet i ordningerne er at landmændene belønnes for, hvor godt de leverer i forhold til den ønskede økologiske tilstand på naturarealerne.

I programmet er det tilstræbt at definere nogle tilstandsindikatorer (struktur og funktionsindikatorer), som både repræsenterer den økologiske tilstand og biodiversitet på arealerne og som samtidigt reagerer positivt på korrekt forvaltning. Herved er det muligt, at belønne landmændene for at forstå formålet med naturplejen og optimere driften efter et biodiversitetsmål.

Billede 1. velplejet kalkoverdrev i The Burren, Irland: Foto Heidi Buur Holbeck

Arealerne scores bl.a. for førnelagets tykkelse, tilgroning, vegetationshøjde, mængden af henvisnende planter (indikatorer for velafstemt græsningstryk), men også for om der er mange blomstrende urter, dog ikke hvilke arter. Jo bedre tilstand, des større tilskud.

Programmet er afprøvet i et stort Natura 2000 område "The Burren", hvor ekstensivt landbrug/naturpleje er en grundforudsætning for de habitatnaturtyper, området er udpeget for. Resultaterne er så overbevisende, at man er i gang med at udbrede anvendelsen til andre områder. Efter en forsøgsordning er programmet det seneste år blevet en del af det almindelige landdistriktsprogram.

Det er vigtigt at understrege at succesen i Irland har krævet behårdt arbejde. Der har bl.a. via et **LIFE-projekt** være investeret mange ressourcer i udvikling, dialog og uddannelse af landmændene og kontrollører. Andre projekter har bidraget til at sikre den lokale forankring, sikret forståelsen for den nødvendige indsats og skabt et marked for afsætningen af de landbrugsprodukter, der er et vigtigt udbytte af landmændenes indsats.

Irrer er selv opmærksomme på at ordningerne ikke er egnede i alle tilfælde og områder, og at kombinationer mellem forskellige ordninger ofte kan være nødvendige, f.eks. ved rydning og hegningsordninger i opstartsfasen.

Billede 2. Resultatet af en vellykket tilskudsordning i The Burren er storslået! Foto: Heidi Buur Holbeck.

EU-KOMMISSIONEN BAKKER OP OM PROGRAMMET

EU-kommissionen har fået øjnene op for de resultatbaserede tilskudsordninger, fordi de syntes at levere bedre i forhold til den ønskede biodiversitet end de mere traditionelle standardiserede tilskudsordninger, uden nødvendigvis at være dyrere.

Omkostningseffektive løsninger, og løsninger, der kan bringe os i mål på biodiversitetsstrategien for 2020 har stor opmærksomhed i kommissionen. Blandt andet derfor foregik det seneste seminar i den **biogeografiske proces** i Irland, og det var muligt bl.a. at besøge The Burren og høre om mulighederne. EU støtter således også et europæisk samarbejdsprojekt mellem Irland og Spanien omkring udviklingen og udbredelsen af resultatbaserede tilskudsordninger og et af de ønskede udbytter af dette projekt er at formulere tilskudsmulighederne, som en mulig del af landdistriktsprogrammet fra 2020, se <https://rbaps.eu/>

I EN DANSK KONTEKST?

I Danmark har vi også svære udfordringer i forhold til både sikring af gunstig bevaringsstatus i

Natura 2000 områderne og at nå biodiversitetsmålene for 2020. Det er derfor interessant om de resultatbaserede tilskudsordninger kan overføres og tilpasses danske forhold. Især hvis vi fra EU-side vil blive udfordret på leverancer og omkostningseffektivitet i forhold til biodiversitetsmålene.

SVANA er netop nu ved at evaluere kriterierne for vurdering og indrapportering af bevaringsstatus for naturtyper og levesteder. Arbejdet sker sammen med interessenter og universiteter. Og univisterne har været i gang med at beskrive hvilke indikatorer, der kan anvendes til vurdering af bevaringsstatus.

Det syntes i den sammenhæng meget relevant at udfordre de eksisterende tilskudsordninger og forskerne på området.

Er det muligt, for vores naturarealer, at definere indikatorer, der giver et godt billede af naturtilstanden på et areal og som samtidigt reagerer forholdsvist hurtigt på den korrekte forvaltning? Og er det muligt at finde områder, der skal forvalte/plejes, hvor disse indikatorer går på tværs af naturtyper og levesteder eller hvor dynamikken kan tillades således, at forvaltningen bliver meningsfuld på tværs af området?

Hvis disse indikatorer samtidigt er tilstrækkeligt velegnede kan de på engang anvendes til målretning og udbetaling af tilskud og til vurdering af naturtilstand, som kan anvendes til evaluering af bevaringsstatus. Samtidig vil det give landmændene er bedre forståelse af målet med plejen.

Gode operationelle indikatorer med flere anvendelsesmuligheder. Det ville da være meget nyttigt og omkostningseffektivt.

Hvis du vil høre mere om det her emne, så har du chancen ved Plantekongres 2017, hvor Dr. Andy Bleasdale fra National Parks and Wildlife Division holder indlægget *Nature conservation in Ireland* i session 85 onsdag den 18. januar kl:12.30-13.15. [Se mere om emnet natur i Plantekongres 2017](#)